20/02/2019

Отбелязваме 40 години от включването на Боянската църква в списъка на ЮНЕСКО

Тази година отбелязваме 40 години от включването на Боянската църква, известна по целия свят със стенописите си, в списъка на световното културно наследство на ЮНЕСКО.

Боянската църква е един от най-посещаваните обекти у нас. Само за миналата година е видяна от близо 80 000 души. А тайните, които крие, не можем да прочетем в интернет.

Преподавателят по история в Софийския университет, специалист по средните векове и директор на Боянската църква, ни разкрива любопитните и малко известни факти за храма. Като например защо, ако преброим апостолите на тайната вечеря, ще се учудим, че са само 11.

„Ако се вгледате по-внимателно в сцената, ще забележите, че има една скрита фигура и тя е именно на 12-я апостол, протягащ се към едно от блюдата човек, около чиято глава няма ореол. Това е Юда – предателят“, обясни д-р Калин Йорданов – директор на Боянската църква.

Интересен детайл е храната, която е изобразена не по канона, а представя типичната храна на българите в средата на 13 век. Друга емблематична сцена е тази на морското чудо.

„Със силата на молитвата си, Свети Никола успява да смири бурята, водите утихват и тази стихия, предизвикана от демони, си отива“, обясни д-р Йорданов.

Д-р Калин Йорданов намира нещо много специално в изобразения венециански неф – щитове на кръстоносците.

„Сцената пресъздава спомена за Кръстоносните походи, когато поклониците, кръстоносците са преминавали през Балканите. По борда на нефа се виждат специфичните щитове на кръстоносците, шапчиците на моряците не са типични за тази епоха“, каза д-р Йорданов.

Невероятната акустика в църквата е заради вградените в ъглите на притвора четири отвора.

„Това са гърлата на 4 керамични съда, които са вградени по време на строежа. В православните храмове не е било позволено да се слави Господ с музикални инструменти, но на Балканите традицията повелява да се слави с най-съвършения инструмент – гласа“, заяви д-р Йорданов.

Друг любопитен момент са жестовете в изображенията на севастократорите Калоян и Десислава, в които средновековните зографи са закодирали послания.

„Жестът, с който Севастократица Десислава придържа шнура на мантията си е много интересен. Той не е характерен за православното изкуство. Изразявал е статусът на благородната дама“, добави д-р Калин Йорданов.

Цар Константин Тих Асен и царица Ирина пък са изобразени с ореоли, макар че не са били светци. Освен царските инсигнии, в лявата си ръка царят държи малка червена торбичка.

„Това е т.нар. „акакия“. Тя е пълна с пръст, земя, за да напомня на царя, че макар и да е най-могъщата фигура, той е все така смъртен, произлязъл е от пръстта и един ден ще се върне в нея“, обясни д-р Калин Йорданов.

Характерно за Боянската църква са реалистичните изображения, подсилени от едни от най-ранните примери за перспектива в европейското изкуство.

„Имаме триизмерни изображения. В сцената с 12-годишния Исус виждаме триизмерен купол, триизмерно стълбище. Дори моделът на църквата, който севастократор Калоян държи, също е триизмерен“, заяви д-р Йорданов.

Триизмерни са и планините във фреската Преображение Господне.

„Има почти кубистични изображения. Доста авангарден за времето си почерк, привнасящ перспективата – триизмерните изображения, 50 години преди това да бъде направено от италианския художник Джото и неговата школа“, каза д-р Калин Йорданов.

Впечатление правят и Св. Екатерина и Св. Ефрем Сирин, чиито погледи те следят през цялото време. Откъдето и да ги погледнеш, те те гледат право в очите:

„От друга страна имаме светци, чиито очи са изтрити с времето или изчегъртани. Това озадачава мнозина посетители. Това е свързано със средновековно суеверие, че в погледа на светеца се крие неговата сила и човекът, търсещ изцеление, докосвал очите на светеца, дори някои са махали част от боята или мазилката, която да ползват за цярове – т.нар. „християнска магия“.

Наскоро д-р Йорданов отличава и изображението на чернокож в композицията, която представя слизането на Светия Дух и разпространението на евангелието на различни езици.

Какво още се крие зад стените на средновековното бижу, може да научим само ако го разгледаме на живо.

(Добротолюбие)